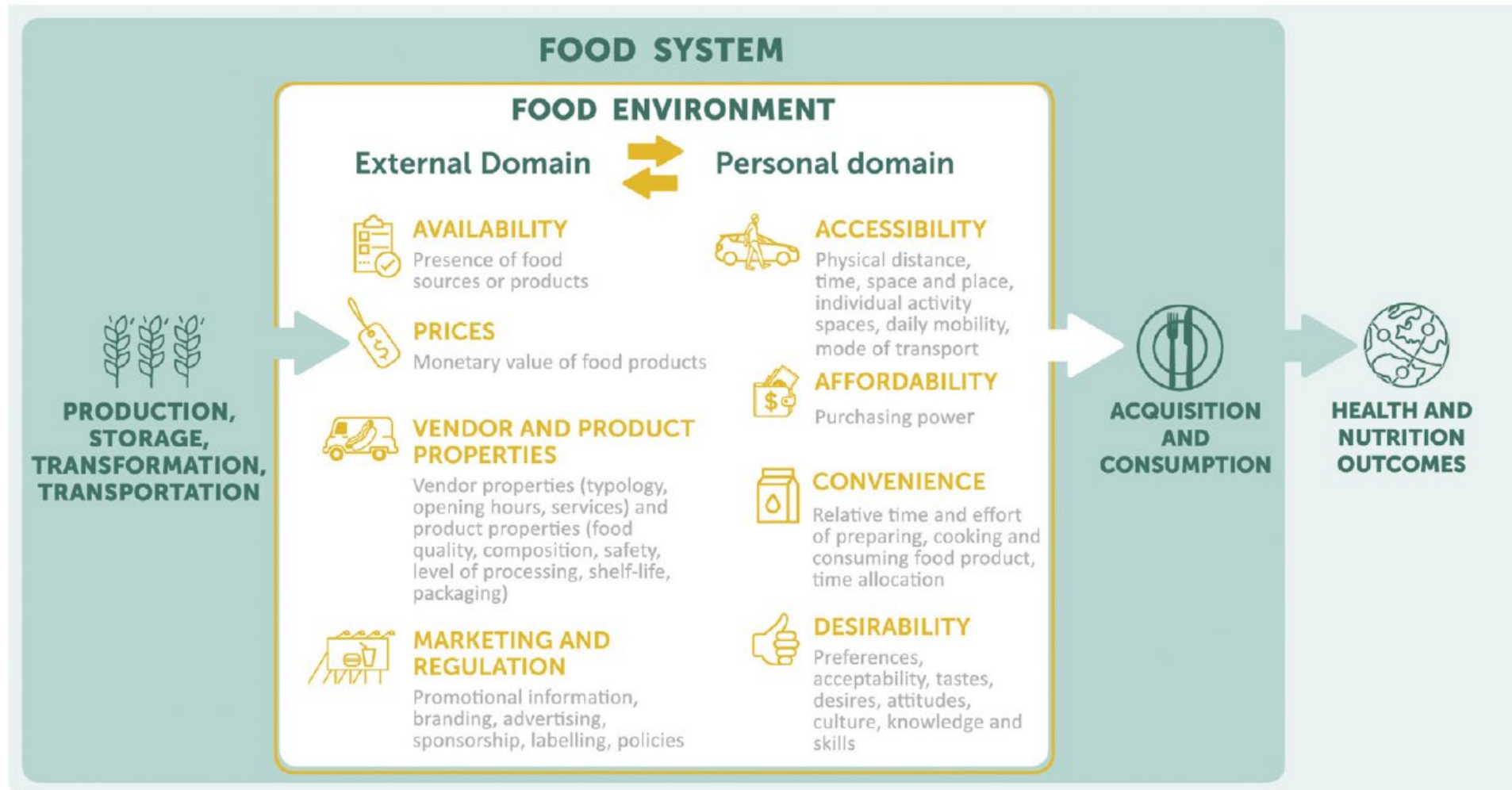

VOEDSELOMGEVINGEN

OOGST-VLAANDEREN

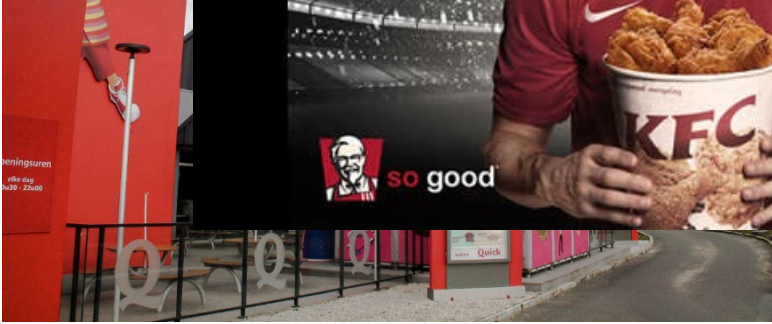
Dr Stefanie Vandevijvere

Externe versus persoonlijke voedselomgeving(en)

Voedselomgevingen beïnvloeden wat we kopen en eten

Het recht op gezondheid en adequate voeding kan niet worden gerealiseerd zonder een ondersteunende gezonde omgeving

Protecting Children's Right to a Healthy Food Environment

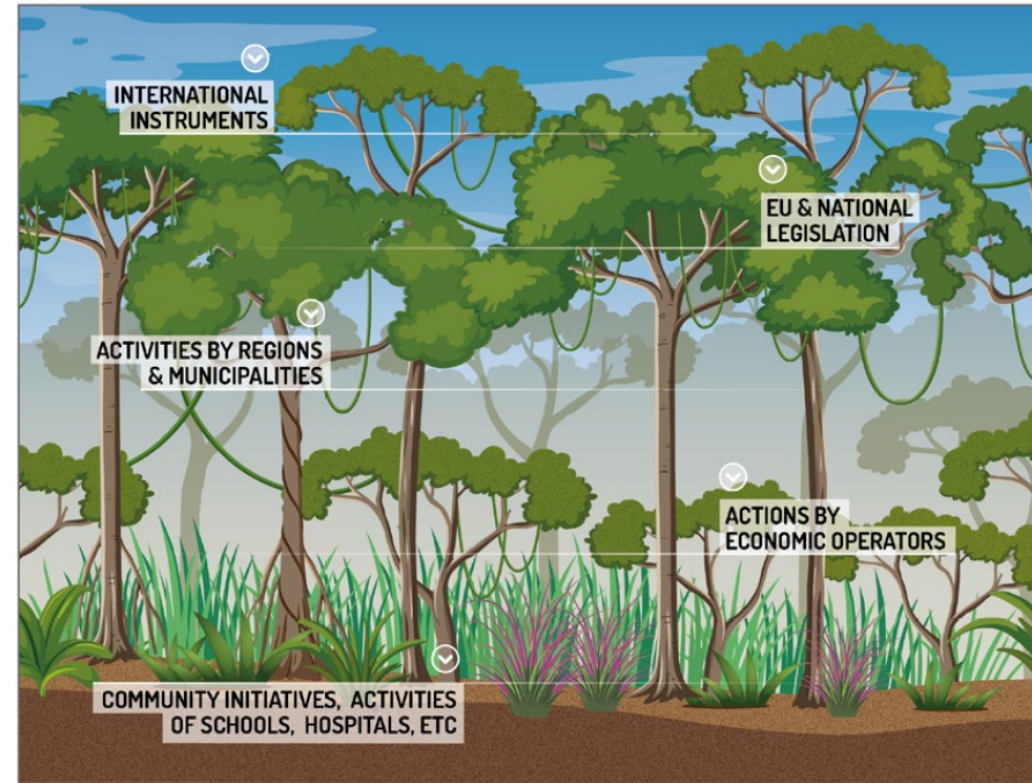
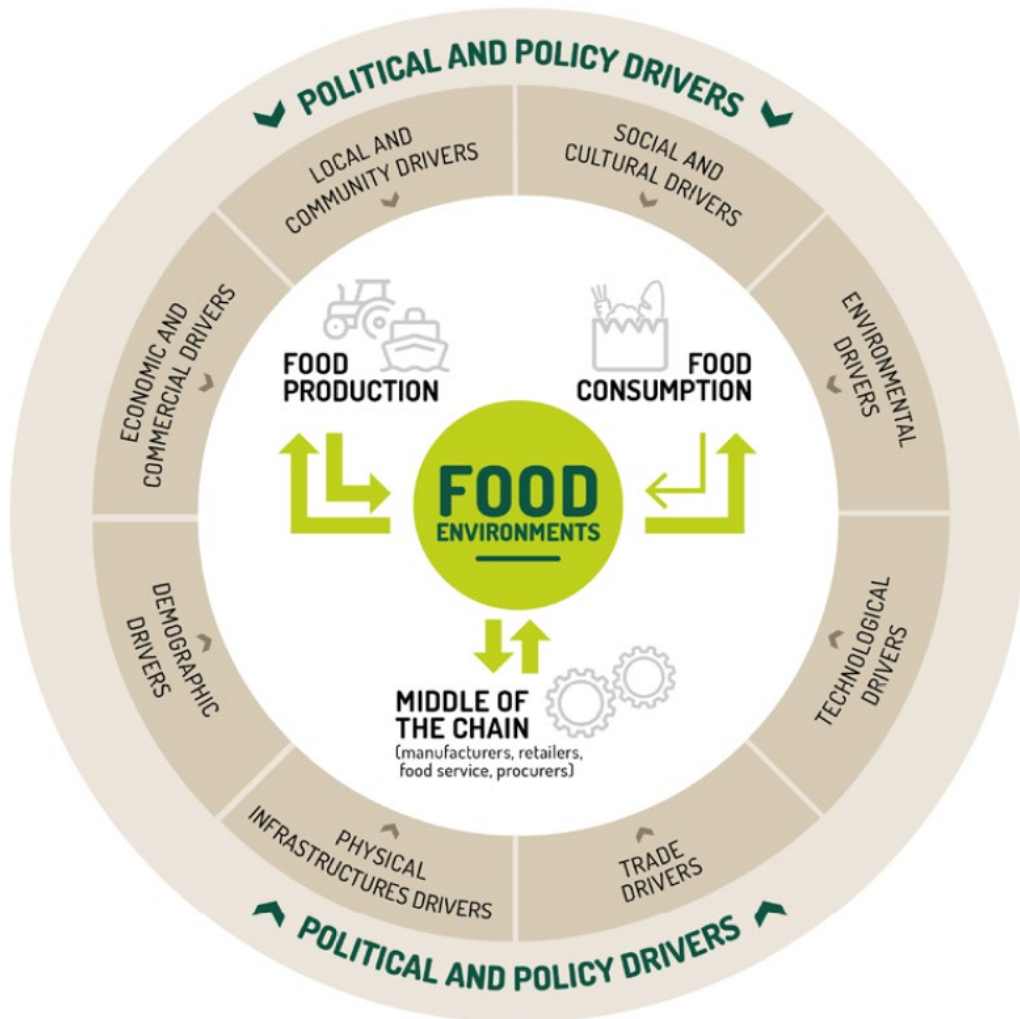

Vier relevante thema's geïdentificeerd in bestaande mensenrechteninstrumenten:

- het belang van het kind moet boven alle andere belangen worden gesteld;
- **het recht op gezondheid en adequate voeding kan niet worden gerealiseerd zonder een ondersteunende gezonde omgeving;**
- kinderen moeten worden beschermd tegen economische uitbuiting;
- de persuasieve marketing van ongezonde voedingsmiddelen en dranken wordt expliciet erkend als een bedreiging voor het recht op adequate voeding en gezondheid.

Children's right to a healthy food environment	1 DEFINITION OF A CHILD	2 NO DISCRIMINATION	3 BEST INTERESTS OF THE CHILD	4 MAKING RIGHTS REAL	6 LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT	12 RESPECT FOR CHILDREN'S VIEWS
	36 PROTECTION FROM EXPLOITATION	Governments develop and enforce policies and regulations that ensure nutritious and affordable food and healthy and sustainable food environments for all children.		All children are protected from the harmful impact of inappropriate promotion, marketing and advertising of unhealthy foods.		16 PROTECTION OF PRIVACY
	32 PROTECTION FROM HARMFUL WORK	Food industry complies with government policies and regulations and is incentivized to do the right thing for all children.		All families, caregivers and children learn about healthy food preferences and have access to and demand nutritious foods.		17 ACCESS TO INFORMATION
	31 REST, PLAY, CULTURE, ARTS	29 AIMS OF EDUCATION	28 ACCESS TO EDUCATION	27 FOOD, CLOTHING, A SAFE HOME	24 HEALTH, WATER, FOOD, ENVIRONMENT	18 RESPONSIBILITY OF PARENTS

Voedselomgevingen hebben veel aanknopingspunten voor beleidsmaatregelen op verschillende bevoegdheidsniveaus

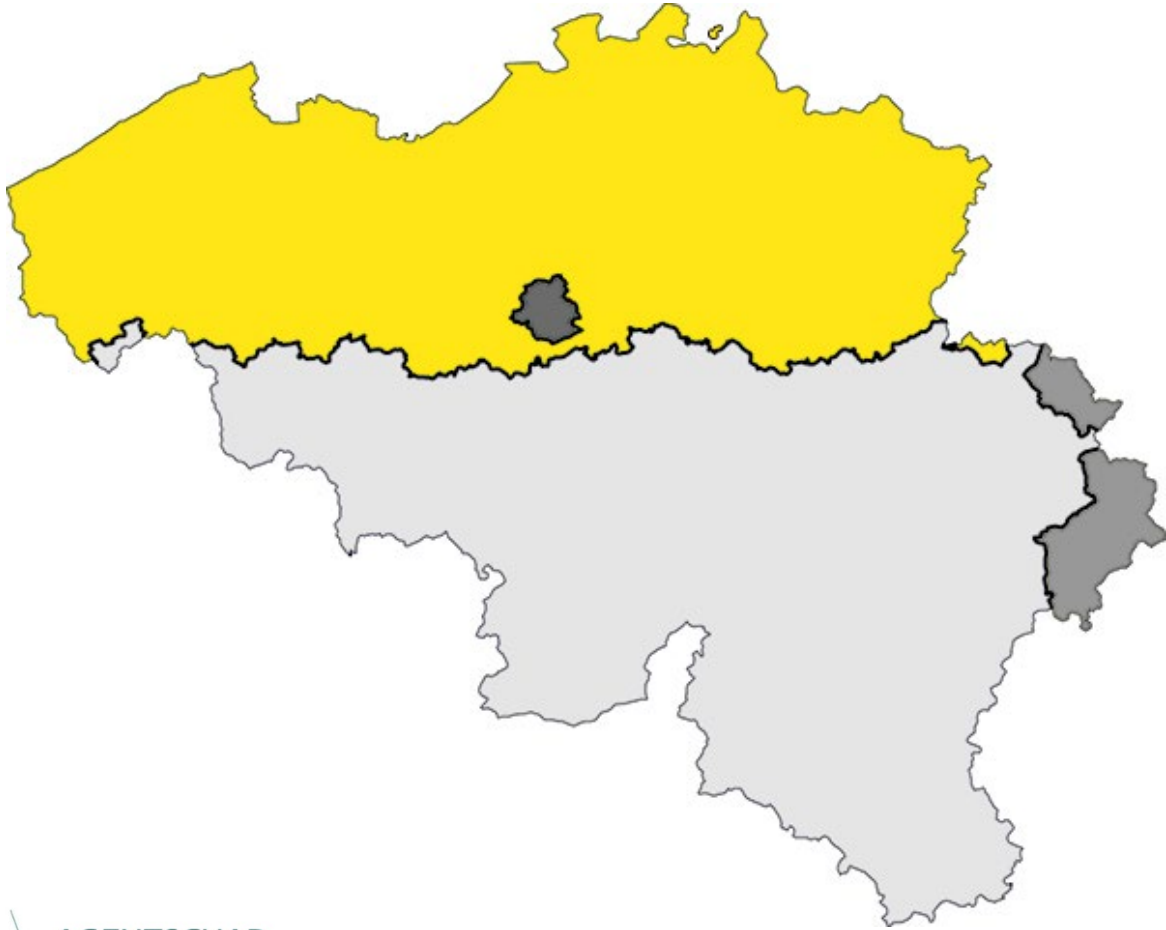
Voorbeelden

EU & federaal: FOP labeling, fiscaal beleid, restricties op transvetten

Regionaal: standaarden voor schoolmaaltijden, restricties voor TV marketing

Lokaal: ?

In kaart brengen van voedselomgevingen in Vlaanderen

Community food environments

Verkooppunten & advertenties

- *Buurten (voedselmoerassen en - woestijnen)*
- *Rond scholen, hogescholen en universiteiten*
- *Rond publiek transport*

Consumer food environments

- *Supermarkten*
- *Universiteiten*
- *Sport- en recreatiecentra*
- *Ziekenhuizen*
- *Overheidsgebouwen*

Beschikbaarheid verkooppunten voeding in Vlaanderen

Voedselwoestijnen

Onbeschikbaarheid van de meest belangrijke voedingsmiddelen voor een gezond voedingspatroon

Buurten zonder:

- Toegang tot supermarkt binnen 1000m
- Toegang tot bushalte binnen 500m

Voedselmoerassen

De verleiding om ongezonde voeding te kopen

Gezonde verkooppunten

$\frac{\text{\# Gezonde verkooppunten}}{\text{\#gezonde} + \text{\#ongezonde verkooppunten}}$

Beschikbaarheid verkooppunten voeding in Vlaanderen

- **Stijging in voedselwoestijnen**

Vooraf in buurten met hoger % ouderen

2008

- 2,5% residentieel gebied
- 2,2% bevolking

2020

- 3,1% residentieel gebied
- 2,8% bevolking

- **Overvloed aan voedselmoerassen**

2008

- 71% residentieel gebied
- 86% bevolking

2020

- 74% residentieel gebied
- 88% bevolking

Beschikbaarheid verkooppunten voeding rond Vlaamse scholen

2008→2020

Basisscholen

Groenten/fruit: - 50%
Bakkerijen: -23%
Slagers, viswinkels: -30%

Fastfood : + 17%
Convenience : +15%

Fast food
&
Convenience

Secundaire scholen

Groenten/fruit: -50%
Bakkerijen: -31%
Slagers, viswinkels: -43%

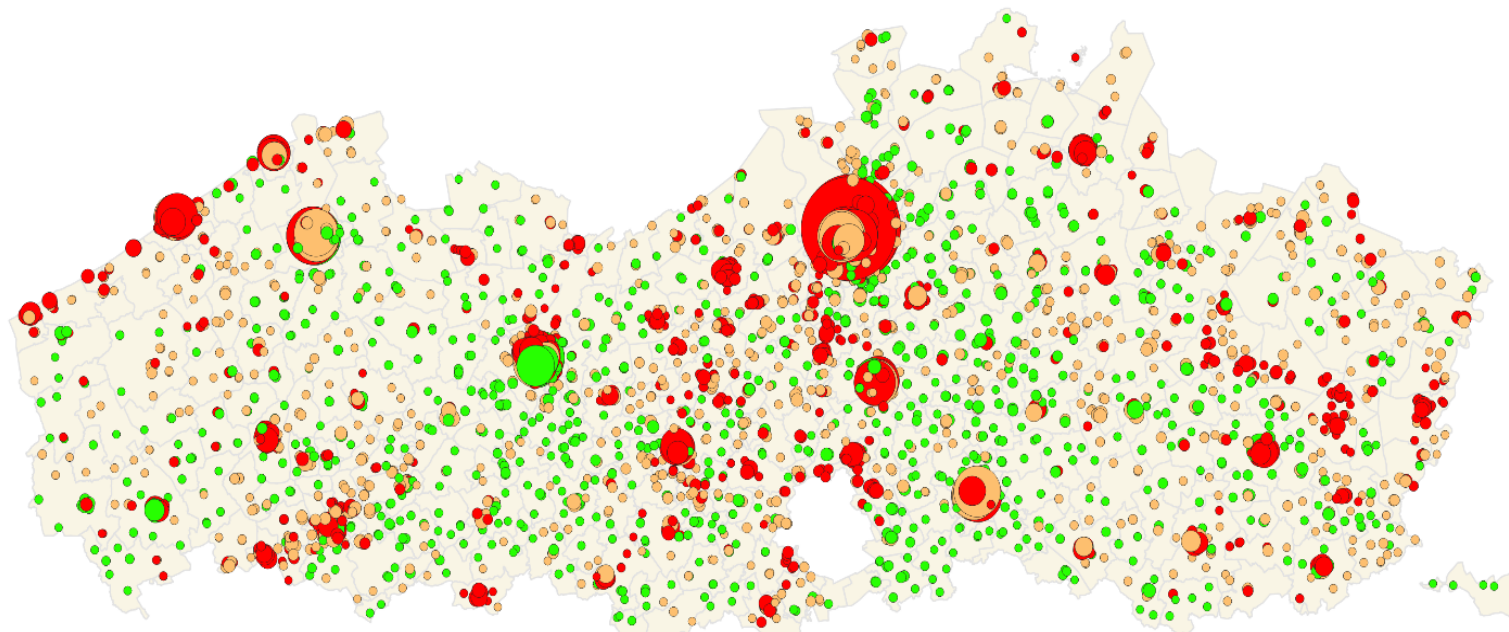
Fastfood : +19%
Convenience : +18%

Traditionele
winkels

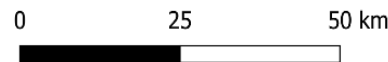

Beschikbaarheid verkooppunten voeding rond Vlaamse scholen

Winnaar: Koninklijk Atheneum Antwerpen

- Low % of students with a lower educated mother
- Moderate % of students with a lower educated mother
- High % of students with a lower educated mother

Smets et al, 2022

4 Terug naar school

De koploper: 283 zaken die ongezonde voeding verkopen, kunnen leerlingen van Koninklijk Atheneum Antwerpen in verleiding brengen

Snoepwinkel 16

Koninklijk Atheneum Antwerpen

Supermarkt 25

Fastfood 113

Buurtsuper/nachtwinkel 129

De warmste augustus ooit

We beleefden in ons land de warmste augustus ooit sinds het begin van de waarnemingen. Het was ook de op één na droogste augustus. Dat blijkt uit gegevens van het KMI. In Ukkel werd met 21,4° Celsius een nieuw absoluut record bereikt voor de gemiddelde temperatuur. Die worden al sinds 1852 gemeten. Een normale temperatuur voor augustus is 18,4° C. Nog een opmerkelijk record: in Ukkel bedroeg de maximumtemperatuur elke dag minstens 20°C, de definitie van een 'zonedag'. Daarnaast werden in Ukkel ook 19 'zomerdagen' (maximaal 25°C) en 8 'tropische dagen' (minimaal 30°C) geregistreerd. (1)(2)

244 MILJOEN KINDEREN GAAN NIET NAAR SCHOOL

Wereldwijd gaan ongeveer 244 miljoen kinderen tussen 0 en 15 jaar niet naar school. Dat meldde Unesco gisteren. Dat aantal daalt al twintig jaar, maar blijft zorgwekkend, aldus de VN-organisatie. Zowat 98 miljoen, ofwel 40 procent van alle kinderen die niet naar school gaan, wonen in Sub-Saharisch Afrika. Anno 2000 gingen nog meer dan 400 miljoen kinderen niet naar school. Toen gemeten onder minder medjes onderweg dan jongens. (1)(2)

Aantal coronabesmettingen bijna op laagste punt van dit jaar

Het aantal besmettingen met corona lag de voorbije twee weken niet op het laagste punt van dit jaar. Enkel op het einde van mei en bij het begin van juni lag het aantal nog lager. Dat blijkt uit het tweewekelijkse rapport van professor arbeidsgeneeskunde Sode Godderis (KU Leuven-DEWV). "Dit is goed nieuws", zegt de professor. "Bij het begin van de zomervakantie circuleerde het coronavirus nog sterk in ons land. Nu is er veel minder circulatie." (1)(2)

Zo veel fastfood rond scholen dat burgemeesters verbod willen

van onze jeugd negatief", zegt Vincent Smets van Sciensano, die het onderzoek uitvoerde. Doe er iets aan, waarschuwt het gezondheidsinstituut. Het verwijst naar Londen, waar in bepaalde zones een complete ban op afhaalrestaurants geldt, en naar Zuid-Korea, waar het tot op 200 meter van de schoolpoort verboden is om junkfood aan minderjarigen te verkopen.

Voedingsplan

Maar de Vlaamse burgemeesters zien de evolutie met lede ogen aan. "Een lokaal bestuur kan vandaag geen ongezonde horeca wegjagen, want ze moet dat alle horeca-werzieren en dat is ook in een schoolomgeving moeilijk", zegt Nathalie Debaet van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG). "We vragen een juridisch kader, zodat we kunnen afdwingen dat er geen fastfood komt in bepaalde buurten."

Maar op de hogere niveaus zijn er geen plannen om de situatie aan te pakken. "Het is voorbarig om nu al te concluderen dat er restaurants verboden moeten worden", zegt Vlaamse minister van Welzijn Hilde Crevette (CD&V). "We zullen concrete acties opzetten op basis van de definitieve studie van Sciensano, die eind 2023 afgerond wordt. Of er noodmaatregelen in supermarkten en bij openbaar vervoer worden genomen, maar concreet is dat nog niet. "We zullen samen met andere overheden analyseren wat de impact is van mogelijke scenario's", klinkt het.

In Nederland onderzoekt de regering wel al maatregelen. "Natuurlijk kan je een gezonde bijlage eten, maar ik wil dat dat dan een weloverwogen keuze is", zei staatssecretaris voor Preventie Marten van Ooijen in *Her Parool*. "Niet gestuurd omdat op elke straat een billboard met reclame staat voor dat ongezonde eten en er op elke straathoek die verdeling is met weer een zaak die ongezond eten verkoopt. Dat stuurt je gedrag, ongemerkt."

Bevuste keuze

Zich vestigen in de buurt van de schoolpoort is vaak een bewuste keuze. Een verontschuldiging, zegt Sciensano. Want voor elke extra fastfoodzaak op wandelafstand stijgt de gemiddelde BMI van de leerlingen op die school. Een hogere concentratie van ongezond voedingsaanbod rond scholen beïnvloedt de gewichtstatus.

EXTRA IN DE APP

Hoe evolueerde het aanbod van ongezonde voeding in de buurt van jouw school? Ontdek het op de interactieve kaart

Reclame voor ultrabewerkte voedingsmiddelen en alcohol rond scholen en universiteiten

	Gemiddeld aantal ads (95%CI)	Gemiddeld aantal ads/ 100 students (95%CI)	Gemiddeld aantal ads/ 100m (95%CI)
Basisscholen (n=100)			
Onbewerkte, minimaal bewerkte voeding	2,82 [1,06;4,58]	2,21 [0,06;4,37]	0,15 [0,07;0,23]
Ultrabewerkte voeding	6,71 [4,49;8,93]	4,12 [2,19;6,05]	0,33 [0,25;0,44]
Alcohol	7,56 [5,6;9,52]	4,61 [3,28;5,93]	0,45 [0,36;0,57]
Secundaire scholen (n=100)			
Onbewerkte, minimaal bewerkte voeding	4,35 [3,23;5,47]	2,43 [1,69;3,17]	0,22 [0,17;0,27]
Ultrabewerkte voeding	9,72 [7,08;12,36]	7,39 [4,72;10,06]	0,47 [0,36;0,58]
Alcohol	8,85 [6,33;11,37]	6,02 [3,43;8,61]	0,44 [0,32;0,56]
Universiteiten/hogescholen (n=33)			
Onbewerkte, minimaal bewerkte voeding	5,33 [2,45;8,22]	NA	0,24 [0,1;0,37]
Ultrabewerkte voeding	15,85 [10,36;21,34]	NA	0,68 [0,48;0,88]
Alcohol	16,3 [10,91;21,69]	NA	0,74 [0,54;0,93]

Basisscholen: 34,3% van de advertenties voor alcohol en 30,7% voor ultra-bewerkte voedingsmiddelen.

Middelbare scholen: 31,0% van de advertenties voor alcohol en 32,3% voor ultrabewerkte voedingsmiddelen.

Campusen voor hoger onderwijs: 36,0% van de advertenties voor alcohol en 32,3% voor ultra-bewerkte voedingsmiddelen.

Ongepubliceerde resultaten

Beschikbaarheid en promotie van ultrabewerkte voedingsmiddelen in de publieke sector

Ziekenhuizen

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **64.4%**
- % ultrabewerkte voeding: **80.3%**

Overheidsgebouwen

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **76.2%**
- % ultrabewerkte voeding: **78.8%**

Campussen universiteiten, hogescholen

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **61.4%**
- % ultrabewerkte voeding: **73.1%**

Sportcentra Sport Vlaanderen

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **44.6%**
- % ultrabewerkte voeding: **65.0%**

Sport settings in gemeentes

Sporthallen

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **38.9%**
- % ultrabewerkte voeding: **61.5%**

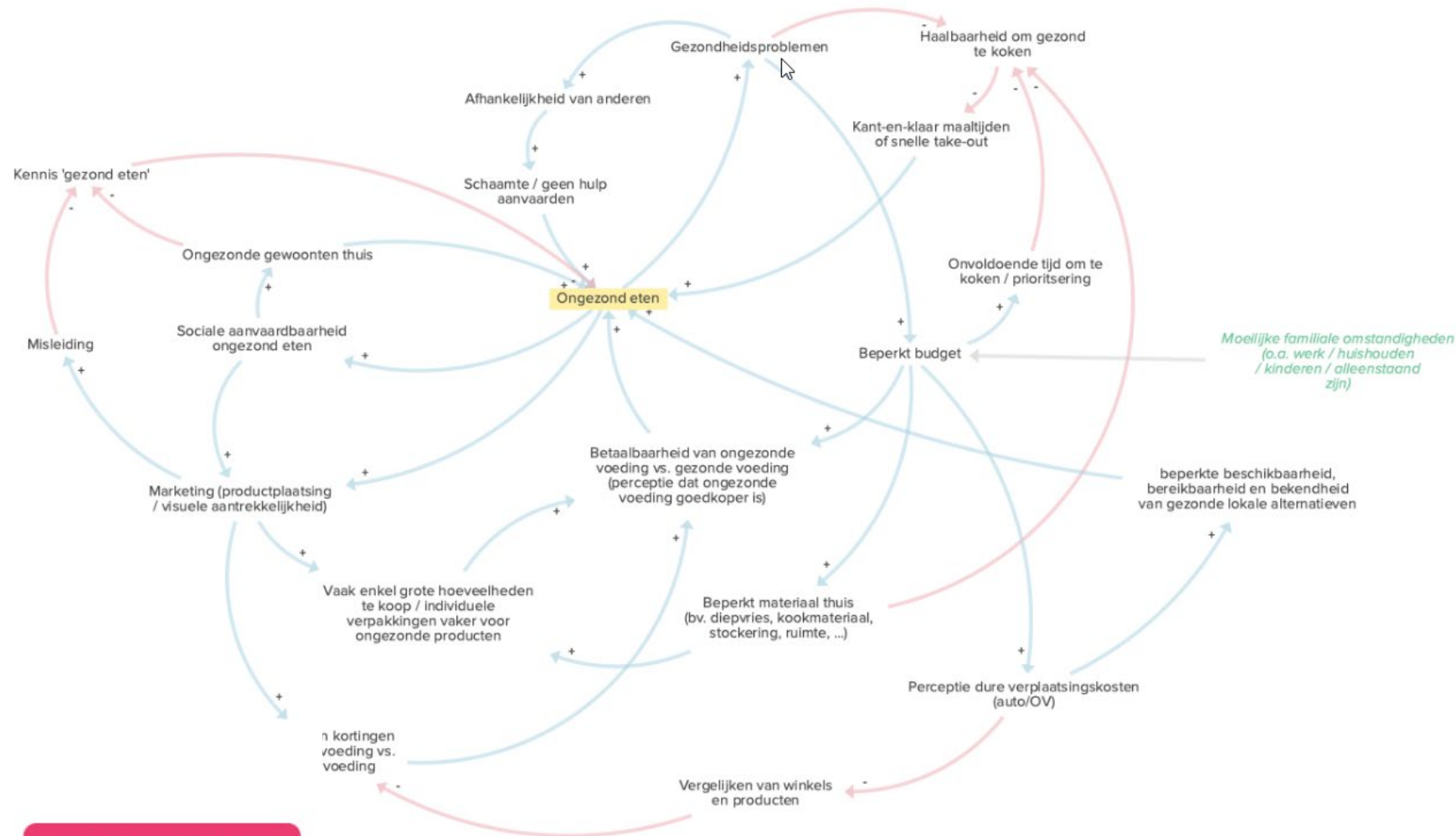
Zwembaden

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **48.9%**
- % ultrabewerkte voeding: **69.1%**

Sportclubs

- Ads voor ultrabewerkte voeding: **32.8%**
- % ultrabewerkte voeding: **64.7%**

Locale actie rond voedselomgevingen in Vlaanderen

Acties:

- Klankbordgroep
- Fonteintjes voor drinkwater
- Reclame voor voedingsmiddelen beperken
- Betere promotie van lokaal geproduceerd voedsel
- Gezonde goedkope recepten, kooklessen

D'Hooghe S & Inaç Y, ongepubliceerde resultaten

Beleidsopties - Londen

EVERY CHILD A HEALTHY WEIGHT TEN AMBITIONS FOR LONDON

LONDON'S
CHILD
OBESITY
TASKFORCE

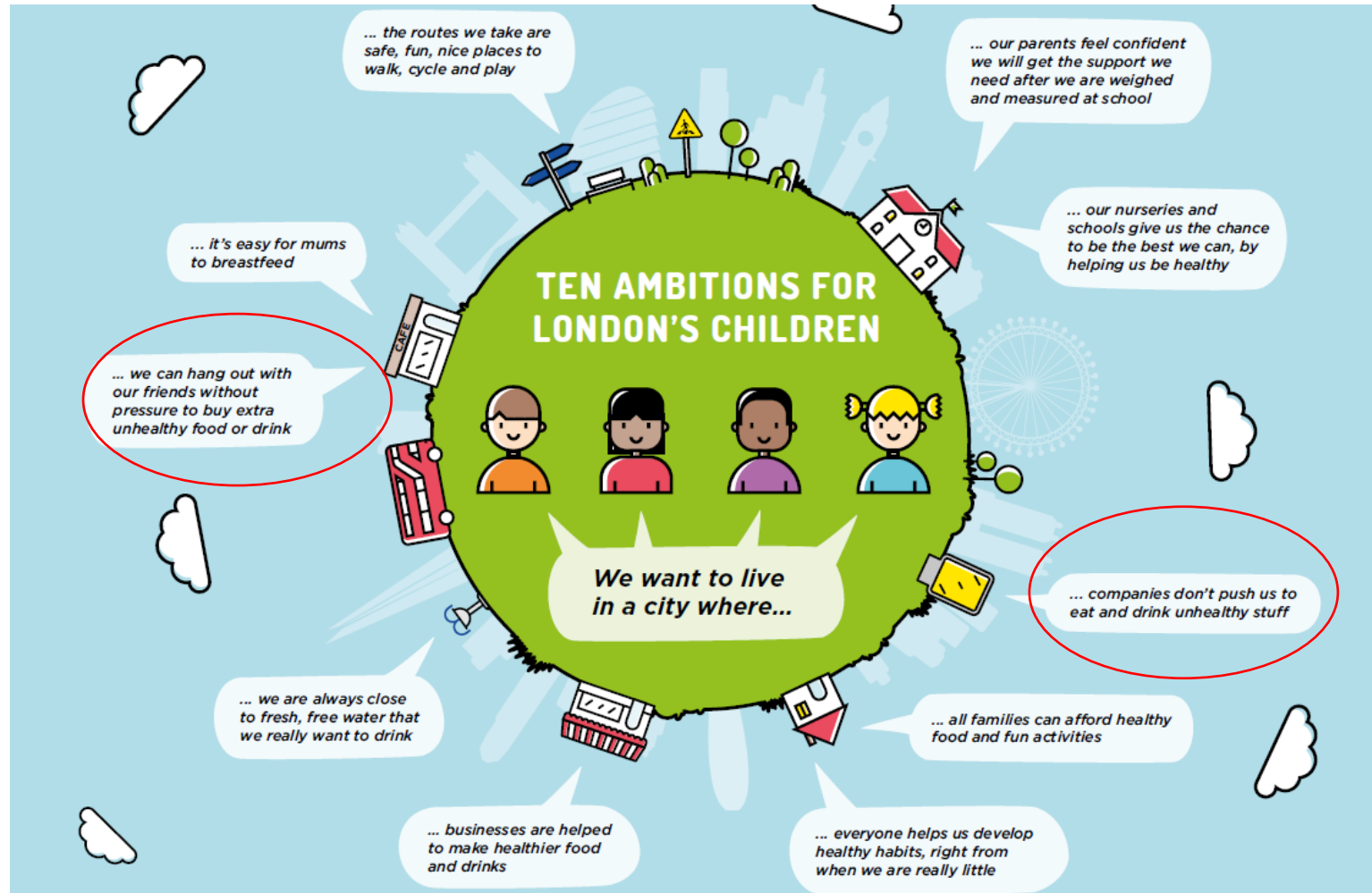
SUPPORTED BY
MAYOR OF LONDON

Public Health
England

ALBICS
All London
Boroughs of Children's
Involvement
Committee

Beleidsopties - Londen

Burgemeester verbiedt reclame voor junkfood in Londense metro

ECONOMIE

PLOS MEDICINE

RESEARCH ARTICLE

Changes in household food and drink purchases following restrictions on the advertisement of high fat, salt, and sugar products across the Transport for London network: A controlled interrupted time series analysis

Amy Yau^{1,2*}, Nicolas Berger^{1,3}, Cherry Law¹, Laura Cornelsen¹, Robert Greener¹, Jean Adams⁴, Emma J. Boyland⁵, Thomas Burgoine⁴, Frank de Vocht^{6,7}, Matt Egan⁸, Vanessa Er^{1,2}, Amelia A. Lake^{9,10}, Karen Lock², Oliver Mytton¹, Mark Petticrew⁸, Claire Thompson¹¹, Martin White⁴, Steven Cummins^{1*}

- Vermindering van **6,7%** van de verkochte energie uit voedingsmiddelen met een hoog vet- en suikergehalte en een hoog zoutgehalte
- Vermindering van **19,4%** in verkochte energie uit chocolade en snoepgoed

Beleidsopties - Nederland

CityDeal Agenda Stad
Voedsel op de stedelijke agenda

**Gemeentelijk instrumentarium
voor een gezonde voedselomgeving**

GEZONDE V
Wer

Staatssecretaris (CU) bekijkt de middelen van g om fastfoodres kunnen weren.

Door onze redacteur **Martine Kamsma**

AMSTERDAM. Gemeen mogelijkheid krijgen weren. Staatssecretaris Maarten van Veldhoven gaat de wettelijke hiervoor onderzoeken. De staatssecretaris gehoor aan de herha vier grote steden en E meente met een food- de wet aan te passen, c groei van ongezond et remmen. Eerder vroeg om een suikertaks. Gemeenten willen h bod zelf kunnen regul zien dat in wijken me bewoners ook vaak on. In sommige Rotterdam voorbeeld is het aant

nomie E15

zocht

keting verder aan banden te kunnen leggen.

Btw groente en fruit
Voor de zomer wil Van Ooijen ook bepalen welke producten in aanmerking kunnen komen voor het afschaffen van de btw op groente en fruit. In 2020 werd die verhoogd van 6 naar 9 procent. Daar maakten voedingsexperts bezwaar tegen omdat gezond eten daardoor duurder werd.

Toen het kabinet vorige week een verlagings van de belastingen op brandstof aankondigde, klonk de vraag waarom dat zo snel kan, terwijl een btw-verlaging op groente en fruit - onderdeel van het regeerakkoord - nog steeds op zich laat wachten.

De vorige staatssecretaris, Paul Blokhuis (CU) schreef daarover vorig jaar aan de Tweede Kamer dat een btw-tarief lager dan 5 procent niet mogelijk is volgens de huidige EU-ri gels. En dat het ook moeilijk te bej len is wat er dan wel of niet onder v sla wel, maar een kant-en-klaar sa niet? Van Ooijen wil de kom maanden tot een duidelijke de van 'groente en fruit' komen btw-verlaging te kunnen door

FOTO RICHARD BROUWEN/ANP

ergewicht tegen te gaan.

hulp

Gemeenten in Nederland geven al langer aan dat ze het grote en toenemende aanbod van ongezond voedsel willen aanpakken, maar hebben daar **op dit moment niet de wettelijke instrumenten voor.**

Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Maarten van Ooijen werkt aan een wet ("**Snackwet**") om lokale overheden de bevoegdheid te geven om ongezonde eetgelegenheden rond scholen / in buurten te beperken om gezondheidsredenen - gepland **voor 2025.**

Contact

Stefanie Vandevijvere • stefanie.vandevijvere@sciensano.be

